

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

BESTIÁŘ TRANSGENNÍCH ORGANISMŮ

Bc. Martin Grosman

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu

Studijní program Design

Studijní obor Design kovu a šperku

Diplomová práce

BESTIÁŘ TRANSGENNÍCH ORGANISMŮ

Bc. Martin Grosman

Vedoucí práce: Doc. Petr Vogel, M.A. od 13. 2. 2014

Prof. ak. soch. Vratislav Karel Novák

Katedra designu

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

ORIGINÁL ZADÁNÍ

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....
podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování BcA. Veronice Gocové za cenné rady, fotodokumentaci a její následnou úpravu, Alexandře Ferencové za překlad resumé, Prof. ak. soch. Vratislavu Karlu Novákovi za citlivý pedagogický přístup a vedení práce, Doc. Petru Vogelovi M.A. za pomoc při finalizaci diplomové práce, a v neposlední řadě bych rád poděkoval mé rodině za podporu a trpělivost.

OBSAH

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	1
1.1	Realistická forma	1
1.2	Absence dešifrovacích tabulek	1
1.3	Práce se strachem a brutalitou	2
1.4	Mystifikace	3
1.5	Oborový kontext	5
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	6
2.1	Odrazový můstek	6
2.1.1	Člověk versus svět	6
2.1.2	Moderní zemědělství	6
2.2	GMO	7
2.2.1	Zdroje	7
2.2.2	Co je Genetické modifikování organismů?	9
2.2.3	Cíle kontra posláním biotechnologického průmyslu	9
2.3	Mýty	10
2.3.1	GMO a nakrmení rostoucího počtu světové populace	10
2.3.2	GM plodiny zvyšují výnosy	10
2.3.3	GMO snižují spotřebu pesticidů a herbicidů	11
2.3.4	Neprokázaná závadnost GM plodin	11
2.4	Hrozby	12
2.4.1	Znečištění biodiverzity transgenními rostlinami	12
2.4.2	Ohrožení soběstačnosti	12
2.4.3	Odlesňování deštných pralesů	13
2.4.4	Lidské zdraví	13
2.5	Obelhávání veřejnosti	15
3	CÍL PRÁCE	16
3.1	Výčet cílů	16
3.2	Vyplavení negativních emocí	16
3.3	Strach a Bestiář transgenních organismů	17
4	PROCES PŘÍPRAVY	18

4.1 Inspirace	18
4.1.1 Vzdálení příbuzní exponátů z Bestiáře.....	18
4.1.1.1 Giuseppe Arcimboldo	18
4.1.1.2 H. R. Giger.....	19
4.1.1.3 Jan Švankmajer.....	20
4.2 Transformace.....	22
5 PROCES TVORBY.....	23
5.1 Materiály	23
5.1.1 Alja-safe.....	23
5.1.2 Silikon Ecoflex	24
5.1.3 Transparentní lukopren	24
5.1.4 Doplnky	25
5.1.5 Skleněné dózy	25
5.1.6 Roztok.....	25
6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	26
7 POPIS DÍLA.....	27
8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	28
9 SILNÉ STRÁNKY	29
10 SLABÉ STRÁNKY	30
11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	31
12 RESUMÉ	34
13 SEZNAM PŘÍLOH	1

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

1.1 Realistická forma

Ve své tvorbě jsem vždy tíhnul k realismu. Libuji si v popisnosti, miluji detail, obdivuji dobře zvládnutou řemeslnou práci. Zároveň jsem si také vědom faktu, že pouhá řemeslná zručnost tíhu požadavků, které jsou na současné umění kladeny, neunesou. Jak jsem se i ze svých dřívějších prací poučil, myšlenkové vakuum obalené vycizelovanou formou nestačí. Mnohem více, než dílo ve své fyzické podobě dokonalé, leč koncepčně bezobsažné, mne iritují některé současné tendence halit prostou formu nánosy myšlenkového balastu a podpírat chabé výtvarné a řemeslné dispozice autora květnatými, leč ideově vyprázdněnými texty.

Velmi si samozřejmě vážím výtvarníků, kteří dokáží podat působivou myšlenku chytrou a jednoduchou formou. K takovým přístupům chovám respekt, a to nejen z důvodu, že sám takovýto vyjadřovací jazyk neovládám.

1.2 Absence dešifrovacích tabulek

Z celé široké plejády výtvarného vyjadřování na mne nejvíce působí určitý „barokní“ způsob, který skrz propracovanou formu programově útočí na lidské emoce. Věřím, že díla, která mají lidské emoce za cíl, jsou již ze své podstaty času vzdorná. Lidské pocity jsou napříč dějinami stejné. Strach, radost, bolest, smutek, lásku bude lidská populace prožívat stejně dnes, jako za sto, dvě stě, tisíc let. Emoce jsou tedy jakýmsi univerzálním jazykem, jemuž výtvarné dílo poskytuje jako schránku svou formu. Je-li ta srozumitelná a čitelná, mluví dílo všemi světovými jazyky. Cílem mé práce je nejen uspokojení vlastních potřeb, ale také snaha o komunikaci s okolím. Při tvorbě myslím tedy i na diváka. Za velký bonus považuji to, když se mi podaří zvolit takové vyjadřovací

prostředky, kterým porozumíme bez potřeby složitých dešifrovacích tabulek oba. Vždy tedy hledám formu, která dokáže předat myšlenku bez nutnosti sáhodlouhého a složitého dovysvětlujícího textu. Abych tedy navázal na předchozí kapitolu - i zde se dají dohledat důvody a principy, proč své příběhy vyprávím prostřednictvím realistické formy.

1.3 Práce se strachem a brutalitou

Má dosavadní tvorba má několik jednotlivých prvků. Snahu o realistickou formu jsem již rozebral v předešlé kapitole, nyní bych se rád věnoval své potřebě pracovat s lidským strachem.

Strach chápu jako velmi silnou emoci. I když pocit strachu v reálném životě velmi nerad prožívám a snažím se nebezpečí spíše vyhýbat, umění, které ve mne vyvolává nejistotu a strach, naopak vyhledávám. Mám rád rafinovanou brutalitu. Nechávám se vtahovat do dějů, které vyzařují ponurou atmosféru. Užívám si díla, ve kterých je obsažena sklíčenost a zmar. Uvědomuji si, že i při práci s pocity je třeba zapojit rozumovou stránku. V tomto ohledu je důvodnost žádoucí. Je tedy zřejmé, že dílo, útočící na záporné emoce, je opravdu působivé jen tehdy, když se neutápí v nahodilé prvoplánovitosti a je v něm obsažená určitá myšlenková nadhodnota. Nemyslím si, že vytvářením věcí, které v divácích rozvibrují záporné emoce, se výtvarník dopouští nějakého společenského přestupku. Pokud chce umělec podat svědectví o hrůzách války, činí tak proto, aby dalším válkám zamezil (Otto Dix – The War). Je-li v díle vyobrazena brutalita násilí nebo násilnické postavy, může být poselstvím výjevu kritizovat násilí jako (dialog vytěsňující) silový prostředek upevňování něčí autority. Správné dešifrování poselství ovšem dost často záleží na ochotě diváka odtrhnout se od pouhého vizuálního vjemu a nechat oči nahlédnout i mezi řádky. Bez tohoto pokusu se divák může lehce dopustit mylné interpretace a dílo zavrhnout jako pouhou dekadentní adoraci skandální brutality.

Obrázek 1: Otto Dix, Drážďanský triptych

1.4 Mystifikace

Ve většině mých dosavadních prací, jež jsem vyprodukoval v ateliéru Design kovu a šperku, se nacházela určitá míra mystifikace. Socha Grosaurus představovala vyhynulou evoluční větev pravěkého hmyzu spadajícího v té době do čeledi obratlovců. Instalace byla doplněna muzejní tabulkou s „vědeckými“ popisky a informacemi.

Obrázek 3: Grosaurus

Grosaurus (*Tettigonia viridissima magnus*)

Rekonstrukce kostry Grosaura (*Tettigonia viridissima magnus*) byla zhotovena krátce po nálezů několika zkameněných kostí neznámého živočicha (obr. 1). Tímto nálezem se opět otevřela diskuze, panující kolem současného modelu evoluce. Převratný objev pozůstatků Grosaura potvrdil kontroverzní teorii o zaniklé evoluční větvi, která se měla vyvinout ve středním triasu (přibližně před 235 mil. lety.) a zaniknout společně s dinosaury před 65,5 miliony lety, na konci svrchní křídy. Dle názoru některých paleontologů (Robert T. Bakker, John Ostrom) se z této evoluční větve mohli vyvinout hmyz a členovci.

obr. 1 - nalezené kosti obr. 2 - pravděpodobné místo výskytu

Vědecká klasifikace

Říše: živočichové (*Animalia*)

Kmen: strunatci (*Chordata*)

Podkmen: obratlovci (*Vertebrata*)

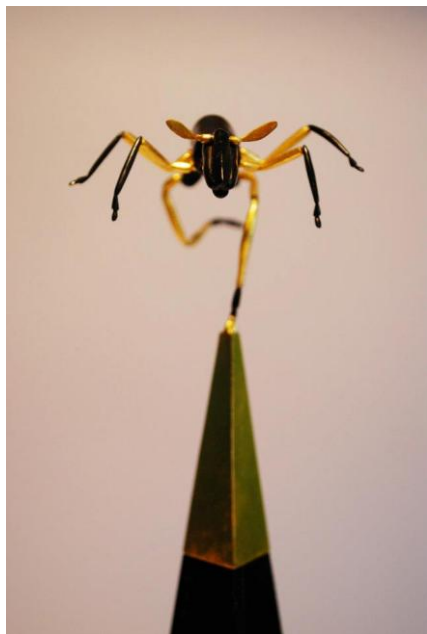
Třída: grosaurovití (*Grosupropsida*)

Předpokládaný výskyt Grosaura se odhaduje na území dnešní Severní Afriky, Jižní Evropy a Západní Asie (obr. 2). Tento pravěký tvor z kmene obratlovců byl nápadně podobný dnešní Kobylce zelené (*Tettigonia viridissima*). Při vztyčení na zadní nohy mohli dosahovat až do výšky dvou metrů. Díky značnému opotřebování kloubů na jeho zadních nohou se usuzuje, že se tento živočich mohl pohybovat velmi podobně jako hmyz z čeledi kobylkovití (*Tettigoniidae*). Úvahy o zařazení Grosaura mezi létající obratlovce byly vyvráceny díky poznatku, týkající se jeho nedostatečně vyvinutých křídel pro let.

Obrázek 2: Grosaurus, popiska

Následující práci Grosanchámonův prsten jsem presentoval jako tajemnou egyptskou vykopávku. V dalším semestru jsem si od mystifikace odpočinul a věnoval se negativním lidským emocím v práci Konec světa.

Obrázek 5: Grosanchámonův prsten

Obrázek 4: Konec světa

V mé zatím poslední práci jsem k bronzové sošce s názvem Drak, zhotovil loutku z odlévacího silikonu s názvem Drákula. Loutku jsem představil jako zachráněnou obživlou ruku, odpadní materiál výzkumného ústavu.

Obrázek 7: Drak

Obrázek 6: Drákula

1.5 Oborový kontext

Musím předeslat, že v průběhu tří let studia ateliéru Design kovu a šperku jsem oborové ohraničení vědomě překročil a trochu se mu vzdálil. Design (tak, jak je dnes tento pojem chápán) je mi cizí, potřebu zkoumat hranice současného šperku jsem nepocítil a opracovávání kovů jsem načas vyměnil za zkoumání vlastností a možností výtvarného zpracování nových plastických hmot a jiných netradičních materiálů. Práce s nimi mne začala fascinovat. Začal jsem také tíhnout k volné plastice, objektu a soše. Vedení (respektující potřeby studentů) Prof. Nováka mělo k mým výletům za hranici studovaného oboru pochopení. Za tento přístup mu děkuji. Jeho benevolence v tomto bodě mi rozvazovala ruce a dovolovala vyjadřovat se svobodně. Jsem přesvědčen, že na Vysokou školu se student hlásí na prvním místě k určité osobnosti. K výtvarníkovi, kterého respektuje a váží si ho. Obor je z mého pohledu až druhořadý. I proto se v předcházejících kapitolách zabírám konkrétními díly (vytvořenými v průběhu studia) jen minimálně, ale spíše se snažím pojmenovat myšlenkové a formální principy, které jsou pro mou dosavadní tvorbu společné. Formovaly se totiž po celou dobu magisterského studia a pod velmi jemným tlakem velice citlivého vedení Prof. Akad. Soch. Vratislava Karla Nováka.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

2.1 Odrazový můstek

2.1.1 Člověk versus svět

Již delší dobu jsem v sobě nosil potřebu přispět do debaty, týkající se člověka a jeho vztahu k životnímu prostředí, přírodě a ostatním tvorům, se kterými sdílí společný prostor na této planetě. Snaha výtvarně se vyjádřit k nadřazenému a uzurpátorskému způsobu, jakým člověk přistupuje ke svému okolí a ostatním živočichům, ve mně nabobtnávala a rostla. Mým cílem bylo poukázat na fakt, že v přírodě je vše pospojováno velmi složitými vztahy a člověk je této přírodní rovnováhy pouhou součástí, nikoli jejím pánem a řídicím centrem.

2.1.2 Moderní zemědělství

První krok, kdy člověk začal krotit přírodu a přetvářet si ji k obrazu svému, můžeme spatřit v objevu zemědělství. V tento moment začal člověk ohýbat a přizpůsobovat přirozené přírodní procesy a měnit tvář světa. Výdobytky vědeckotechnických a průmyslových revolucí otevřely dveře k revolučním změnám i na poli zemědělství. Gigantická produkce potravin je dnes na řadě míst myslitelná pouze za použití moderní techniky, chemie a především ropy. Vyjmenovávání a popis negativních efektů, které jsou s moderním zemědělstvím pevně spjaté, by svým rozsahem překročilo mantinely úvodu diplomové práce. Namátkou lze zmínit zábor životního prostoru ostatním živočichům, kontaminaci životního prostředí, zdravotní problémy lidí a stále markantnější úbytek živin ve většině produktů moderního zemědělství.

Právě v problematice moderních technologií, uplatňovaných v zemědělství, spustilo nakonec kotvy téma mé diplomové práce.

Cesta ke konečné formě mé diplomové práce vedla skrz různé, většinou ne zcela povedené, pokusy (obrázek č. 8) popsat výtvarnými prostředky konflikt člověka a přírody.

Obrázek 8: Kořínky (ranné směřování práce)

Po tomto prvotním tápání jsem se rozhodl zaměřit na nějaký konkrétní problém, který by byl se zmíněnou myšlenkou spojený a zároveň výtvarně dobře uchopitelný. V kontextu se zmíněnými požadavky mi nejlépe rezonovala problematika Genetické modifikace organismů (GMO), ke které jsem již delší dobu cítil nedůvěru. Po nastudování potřebných informací a utvrzení se v mém dosavadním odmítavém postoji jsem se definitivně rozhodl zaměřit svou diplomovou práci na téma genetických modifikací.

2.2 GMO

2.2.1 Zdroje

Jeden z významných důvodů, proč jsem se rozhodl věnovat se problematice genetické modifikace, byla touha dozvědět se o této kontroverzní technologii více informací. I po téměř dvaceti letech

vypuštění GM technologie z laboratoře do volné přírody, totiž neexistuje vědecký konsensus ohledně přínosů a rizik, vztahujících se ke genetické modifikaci.

GMO má jak své vášnivé zastánce, tak tvrdé kritiky. Jak je uvedeno v nadcházejícím textu někdy je vcelku obtížné zjistit, kdy jsou názory skutečně nestranné a kdy jde pouze o chytře maskované PR vývojářů GMO. I mnoho internetových článků a spotů (zastoupených oběma stranami barikády) působí ne příliš věrohodně, někdy vyloženě dogmaticky.

Informace ke GMO problematice jsem se snažil čerpat především z českých internetových serverů a dokumentárních filmů.

Věrohodné česky psané servery, věnující se kritice GMO jsou: www.greenpeace.org či www.bio-info.cz.

Z dokumentárních filmů, kritických ke GMO, bych rád upozornil na velmi dobře natočený film francouzské režisérky Marie-Monique Robin: Svět podle Monsanto (Le Monde selon Monsanto). Další podobný snímek, natočený v USA nese název Semena smrti (Seeds of Death: Unveiling the Lies of GMOs).

Naopak pozitivně se ke GMO staví server www.gate2biotech.cz. Za účelem podpory biotechnologií vznikl také server www.biotrin.cz, kam přispívají GMO propagující vědečtí pracovníci.

Filmů propagujících GM technologie je mnoho. Ty, které jsou opatřeny českými titulky, či vyrobené v Čechách lze nalézt právě na zmíněném serveru biotrin.cz.

Kompletní výčet zdrojů, ze kterých jsem čerpal lze nalézt v kapitole Zdroje.

2.2.2 Co je Genetické modifikování organismů?

“Geneticky modifikovaný organismus (GM organismus, GMO) je organismus, jehož genetický materiál (tedy DNA, příp. RNA u virů) byl úmyslně změněn, a to způsobem, kterého se nedosáhne přirozenou rekombinací.”¹ Mutace se dosahuje tím, že se do genetického materiálu organismů vnáší, nebo je v něm cíleně deaktivován některý konkrétní gen. Výsledkem genetických manipulací tak mohou být organismy jako např. jahody s rybími geny. Organismus, do kterého byl metodami genetického inženýrství cíleně přenesen gen z jiného druhu, se nazývá **transgenní organismus** a proces se nazývá **transgenoze**.

2.2.3 Cíle kontra poslání biotechnologického průmyslu

Jedním ze základních pravidel marketingu je veřejná prezentace poslání firmy (společnosti, korporace) a vnitřní konsensus na cílech, které se s posláním nemusí vždy slučovat. Cílem každého subjektu, snažícího se dosáhnout co nejlepšího výsledku na hracím hřišti globalizovaného kapitalismu, je bezesporu maximalizace zisku. Je tedy logické, že se korporace (podnikající ve sporné oblasti GM technologií) snaží investovat nemalý kapitál do zlidštění jejich mediálního obrazu. Jejich veřejné cíle jsou tak za pomoci hlasité PR kampaně natírány na zeleno, či jsou zdůrazňovány etické motivy jejich činnosti. V debatě o GMO se tak můžeme setkat s řadou různých ospravedlňujících argumentů, kterým soustavná propagační kampaň dodala auru nezpochybnitelných pravd. Při hledání skutečné pravdy se ovšem setkáme i s argumenty protichůdnými a dost často velmi odlišnými.

¹ Geneticky modifikovaný organismus. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/GMO>

2.3 Mýty

2.3.1 GMO a nakrmení rostoucího počtu světové populace

Hladovějící populace v některých částech světa je závažný problém, a jako jeho řešení nabízí různé společnosti (v čele s americkým gigantem Monsanto) právě genetické modifikování rostlin. Když ovšem vložíme na druhou miskou vah poznání, že 40% vyprodukované potravy končí jako odpad, a že do zemí s vysokou životní úrovní proudí nemalé procento potravin právě z končin sužovaných hladem, dojdeme ke zjištění, že přímou příčinou potravinové krize není nízká produkce, nýbrž významné plýtvání potravinami a jejich špatná distribuce. Podle potravinového programu OSN se nyní pěstuje a chová dostatek potravy pro uživení celé planety. Důvodem hladovění více než 800 milionů lidí ročně je omezený přístup těchto lidí k potravinám, a to díky nedostatku financí, nebo neschopnosti pěstovat si potraviny vlastní. Neschopnost nasytit zvyšující se populaci zapříčiňuje ještě další faktor. Je jím stále se zvyšující poptávka po masu a živočišných výrobcích.

Na vyprodukování 15g živočišných proteinů je zapotřebí 100 g rostlinných bílkovin. Potraviny živočišného původu jsou také pětikrát až desetkrát náročnější na vodu než potraviny čistě rostlinné. Možnost podílet se na řešení potravinové krize formou volby svého jídelníčku, má tedy každý z nás.

(<http://a2larm.cz/2014/02/gastronomie-krize-to-je-vrazda-napsala/>, 25. 3. 2014)

2.3.2 GM plodiny zvyšují výnosy

Řada vědeckých výzkumů přináší zjištění o zvýšených výnosech GM rostlin. Všeobecně jsou výnosy GM plodin a konvenčních druhů velmi proměnlivé, a to v závislosti na podmínkách pěstování, jako jsou např. úroveň napadení hmyzem, zamoření plevelem, počasí, oblast produkce apod.

Zpráva, která se zabývá téměř dvěma desetiletími výzkumu o výnosech GM plodin – sóji a kukuřice – odhalila, že i přes 20 let výzkumu a 13 let komercializace se genetickému inženýrství nepodařilo významně zvýšit výnosy těchto plodin v USA. Jiná nezávislá studie (provedená v USA za kontrolovaných podmínek) prokázala, že Bt kukuřice plodí až o 12 procent méně než téměř identické konvenční druhy.

(<http://www.bio-info.cz/zpravy/nova-studie-ukazuje-ze-gmo-plodiny-nemaji-vyssi-vynos-prave>, 15. 2. 2014)

2.3.3 GMO snižují spotřebu pesticidů a herbicidů

Je pravdou, že z počátku se u Bt plodin opravdu snížilo užívání pesticidů a herbicidů. Po několika letech si ovšem škůdci vyvinuli rezistenci, a tak tedy i zvýšili vůči pesticidům svou odolnost. Konečný výsledek „ekologického“ přínosu Bt plodin se tedy projevil paradoxně v navýšení předchozích dávek chemikálií. Pěstování MG plodin se tak začalo prodražovat a vedlo pouze k devastaci orné půdy a biodiverzity.

„Na rozdíl od často opakovaných tvrzení že dnešní GM plodiny snížily a snižují používání pesticidů, přineslo rozšíření plevelů rezistentních ke glyfosátu (účinná látka herbicidu Roundup) značné zvýšení počtu a objemu aplikovaných pesticidů.“²

2.3.4 Neprokázaná závadnost GM plodin

Vědecké studie o bezpečnosti GMO sice existují, stejně tak se ovšem setkáváme s vědeckými objevy, které bezpečnost GMO zpochybňují, nebo přímo vyvracejí. V dnešní době informačního znečištění laik těžko rozliší relevantnost odborných informací. Předvídatelná míra nestrannosti se naštěstí dá posoudit snáz. Informace přicházející přímo od vývojářů

² SALAVA, Jaroslav. Postřehy z prvních sedmnácti let pěstování transgenních plodin. In: *Gate2Biotech: Vše o českých biotechnologiích na jednom místě* [online]. 2006 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.gate2biotech.cz/postrehy-z-prvnich-sedmnacti-let-pestovani-transgennich-plodin/>

GMO je ze samé své podstaty nutno přijímat kriticky. Společnost Monsanto, hlavní představitel GM průmyslu, uváděla nepravdivé informace o neškodnosti svých produktů již v minulosti. Za všechny uvedme PCB, Agent Orange a DDT - chemikálie, které zabily a otrávily velké množství lidí po celém světě.

Některé nezávislé instituty jsou štědře sponzorovány firmami, které s GMO podnikají a v tomto kontextu je také nutno zvážit, jak velkou míru nestrannosti si takto fungující instituce mohou dovolit. Jsou známé i případy, kdy zaměstnanci nezávislých ústavů zveřejnili studie, mluvící v neprospěch biotechnologických koncernů (dotujících výzkum) a následně přišli o zaměstnání.

2.4 Hrozby

2.4.1 Znečištění biodiverzity transgenními rostlinami

Velký problém, který se v některých světových regionech přeměnil z hrozby v trpkou realitu, je nekontrolovatelné šíření transgenních rostlin do přirozeného ekosystému a vznik nežádoucích mutací u volně rostoucích rostlin, či běžně pěstovaných zemědělských plodin. Přímo zkušenost s nekontrolovatelným křížením a genovou kontaminací místních odrůd mají indiští pěstitelé Bt bavlny, mexičtí rolníci nebo drobní zemědělci v USA.

2.4.2 Ohrožení soběstačnosti

Aby Monsanto maximalizovalo zisk, zbavilo některé své produkty schopnosti reprodukce. Za stejným účelem začal koncern patentovat vyráběné osivo. Na všechny transgenní plodiny vyvinuté firmou Monsanto se tedy vztahuje duševní vlastnictví. Patentování transgenních odrůd v kontextu s hrozbou vymizení původní organické biodiverzity rýsuje kontury další, velmi vážné hrozby, a to ztráty potravinové soběstačnosti pěstitelů.

Již dnes se snaží Monsanto vymáhat odškodnění za ušlý zisk od farmářů, kteří nedodrželi obchodní podmínky a uchovali si semena z transgenních plodin pro příští výsadbu. Společnost také zažalovala stovky farmářů v USA (pěstující organické plodiny, které byly kontaminované Monsantoem vlastněnou odrůdou) za porušení patentových práv.

(<http://www.greenpeace.org/czech/cz/blogy/Dalsi-temata/sebevrada-kadou-plhodinu-na-vin-gmo/blog/39505/>, 12. 2. 2014)

Likvidace původních odrůd a expanze vlastních patentovaných výrobků znamená pro vývojáře GMO cestu k značnému mocenskému vlivu prostřednictvím ovládnutí trhu s osivem a potravinami.

2.4.3 Odlesňování deštných pralesů

Na obrovských zemědělských plochách bývalého deštného pralesu v mnoha jihoamerických státech se pěstuje monokultura geneticky modifikované sóji, určené převážně na výkrm hospodářských zvířat, chovaných v USA a v Evropě. Pěstování GM monokultury je k místnímu ekosystému nešetrné, znečišťuje vodní toky a nevratně devastuje zdejší cennou úrodnou půdu. Místní komunity ztrácejí, v důsledku procesu odlesňování, schopnost potravinové soběstačnosti, a tak je vedlejším efektem „boje proti hladu“ paradoxně hlad. Z této situace těží i distributoři MG osiva, pro které představují státy, ničící světovou pokladnici kyslíku a životy jejich obyvatel, významné obchodní partnery.

2.4.4 Lidské zdraví

Se vzrůstajícím odporem veřejnosti vůči rizikům, které s sebou GMO přináší, se vědecký výzkum zintenzivnil, a tak přibylo i studií, které prokazují negativní vliv GM plodin na zdraví různých živočichů.

Jedna z nejnovějších studií, publikovaná v časopise Journal of Organic Systems odhalila čtyřikrát častější výskyt zánětu žaludku u

prasat krmených GM kukuřicí, než u prasat, které se živily kukuřicí organickou.

(<http://www.czechfreepress.cz/zdravi/nova-studia-hovori-krmiva-s-gmo-poskodzuju-zdravie-prasiat.html>, 12. 2. 2014)

Velkou pozornost věnovala veřejnost i nedávno publikované francouzské studii, která sledovala dlouhodobý vliv konzumace geneticky upravené kukuřice na krysy, kterým v důsledku této stravy vyrostly obrovské nádory. U krys došlo k silnému poškození vnitřních orgánů a předčasnému úmrtí.

(<http://www.bio-info.cz/zpravy/sokujici-zjisteni-krysam-krmenym-geneticky-upravenou?highlightWords=gmo>, 12. 2. 2014)

V souvislosti s GMO jsou nejčastěji skloňované tyto nemoci: rakovina, ztráta plodnosti a alergie. Hrozba rakoviny byla potvrzena u nedávného testu na laboratorních krysách. Testů, zkoumajících vliv GMO na ztrátu plodnosti, zatím nebylo provedeno dostatečné množství. I přesto ale existují vážné spekulace o vlivu různých hormonů (obsažených v transgenních plodinách) na rozmnožovací schopnosti lidí. Enormní rozšíření nových typů alergií jsou připisovány novým typům proteinů, které vznikají v GM plodinách. „*Bakterie nenavazují na bílkoviny zbytky cukrů, tak jak to dělají rostliny. Tedy „bakteriální“ bílkovina tvořená v rostlině, může být navázáním cukrů pozměněna a působit imunologicky odlišně*“.³ Takovéto pozměnění se pozorovalo například v případě transgenního hrášku, jehož vývoj byl po negativních výsledcích testu okamžitě zastaven.

Uvažuje se také o vztahu mezi genetickými zásahy do potravin a zvýšenou odolností některých bakterií vůči antibiotikům.

„*Při nákupech pročítám nápisy na obalech potravin. Pokud pocházejí z geneticky modifikovaných plodin, vrátím je zpět.*“⁴ (Zbyněk Ulčák, vedoucí

³ DROBNÍK, Jaroslav. Nezvyklé bílkoviny a alergie. In: *Gate2Biotech: Vše o českých biotechnologiích na jednom místě*[online]. 2006 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.gate2biotech.cz/nezvykle-bilkoviny-a-alergie/>

⁴ ULČÁK, Zbyněk. Bojíte se geneticky modifikovaných organismů? Já ne!. In: *Věda.muni.cz: téma* [online]. 2005 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.veda.muni.cz/tema/1847#.U0zyefnJ6Sp>

2.5 Obelhávání veřejnosti

Vývojáři GMO se zatím chovají (vzhledem ke svým cílům) zcela logicky a snaží se palčivé otázky, týkající se hrozby spojené s jejich podnikáním, bagatelizovat a jejich nositele dehonestovat jako alarmisty.

S informační revolucí, kterou s sebou přinesl svobodný internet, jdoucí ruku v ruce se vzrůstajícím občanským aktivismem, se dramaticky zvýšila i frekvence vypadávání kostlivců ze skříní nejen u potravinářského průmyslu. Jsme tak častými svědky odhalování podvodů, kterých se výrobci potravin na svých zákaznících dopouštějí. Pro lidi, kteří nechtějí svá těla dopovat konzervanty, chemikáliemi, jedy, náhražkami a nezdravými přísadami (a nejnověji GM plodinami), se tak často nákup mění v boj. (Na rozdíl od USA je v EU povinnost označovat potraviny obsahující GMO). Často se informace o škodlivosti různých přísad dostanou do veřejné debaty až po značné době od jejich uvedení na trh a používání v potravinářském průmyslu. Patologické jevy procesu zanášení chemikálií, konzervantů a náhražek do potravinářské výroby se často projevují až s odstupem mnoha let.

Jakou máme tedy záruku, že se podobné scénáře nebudou odehrávat i u GM produktů, pokud už dnes víme o lobbingu a tlaku GMO průmyslu na kontrolní instituce a regulační úřady? Jaké patologické jevy budou za X let spojovány s GM potravinami, které se dnes deklarují jako zdravotně nezávadné? Pokud si uvědomujeme dravčí logiku korporací, je opravdu záhodno označovat skepticky uvažující ochránce přírodní rovnováhy za pomatené alarmisty ?

3 CÍL PRÁCE

3.1 Výčet cílů

Prací na Bestiáři transgenních organismů se rozhodně nehodlám stavět do role rytíře, bojujícího za jedinou správnou pravdu. Nechci házet pomyslné Molotovovy koktejly do laboratoří vývojářů GMO a vést křížovou válku proti biotechnologickým společnostem. Nechci, aby lidé jednostranně a nekriticky přijímali můj pohled na věc. Rozhodně ovšem nemám v úmyslu vyvléci se tímto postojem z odpovědnosti (za svými názory, pohledem na věc, si stojím).

Pokud jsem tedy vyjmenoval některé cíle, které nesleduji, bylo by dobré objasnit i motivaci mé práce.

Mým záměrem je otevřít debatu nad ne příliš diskutovaným tématem genetických modifikací a také upozornit na zamlčování zjištěných hrozeb, a negativních výsledků, kterého se vývojáři MG technologií dopouštějí. Chci divákovi nabídnout svůj pohled a vzbudit v něm zájem o hledání a analyzování informací.

Chci upozornit, že touto prací demonstruji pouze svůj občanský názor. Názor laika, jehož žebříček hodnot tíhne k přírodě šetrnému, trvale udržitelnému způsobu fungování společnosti. Názor člověka, který je obeznámen s nevybíravým chováním společností podnikajících na poli GM technologií užívaných v zemědělství a tak tedy k jejich produktům zcela přirozeně krajně nedůvěřivý.

3.2 Vyplavení negativních emocí

Když vytvářím artefakty s potenciálem děsit, cítím určité uspokojení a vzrušení. Snažil jsem se tento proces analyzovat. Jak jsem již naznačil v úvodu práce, jsem člověk, který se v reálném světě násilí straní a to násilí ve všech jeho formách. Svůj život se snažím žít tak, abych se na násilí,

keré je pácháno na zvířatech, přírodě a lidech, podílel v co možná nejmenší možné míře. Vytváření oblud a jakéhosi temného světa chápu jako prostředek, kterým ze sebe vybírám nashromážděnou negativní energii. Takovýchto ventilů jsem si ve svém životě našel více. Jsem přesvědčen, že kumulování agrese v nitru člověka zákonitě vede k agresivnímu chování. Nashromážděné negativní pocity se dají z těla vypudit mnoha způsoby a jedním z těchto ventilů může být právě proces tvorby. Nenávist, zlost a agrese je v jeho průběhu přetavována ve fyzický (film, obraz, socha, báseň), estetický artefakt, o nějž se poté autor může podělit s ostatními. Dává tak této své „autoterapii“ i společenský význam, neboť namalování obrazu je jistě pro společnost mnohem přínosnější než střílení „lovné“ zvěře, či rozbíjení nosů, motivované nahromaděnou žlučí.

3.3 Strach a Bestiář transgenních organismů

Při práci na Bestiáři ve mně začala tékat myšlenka, že ve strachu, který umělecké artefakty vyvolávají, musí být zakódováno i jisté ponaučení. Věřím, že pokud do práce zabuduji kýžené poselství, bestiář se nestane jen strach nahánějícím pojízdným obludáři. Obludnost příšer, které jsem ve své diplomové práci vytvořil, má své odůvodnění. Estetická nelibost exemplářů rezonuje s obavami z neznámého a společně by měly tyto exempláře v divákovi generovat pocit nebezpečí. Předmět strachu lze blíže definovat jako obavu z takto zohyzdění tváře budoucnosti. Exempláře z bestiáře tedy představují zhmotnělou výtvarnou vizualizaci hrozby, kterou v kontextu s problémy GMO pociťuji. Mimo přetransformování frustrace v hmotný estetický artefakt mohou do výčtu cílů tedy zahrnout i touhu předat určité poselství. Žánr hororu zde tedy není cílem, nýbrž prostředkem.

4 PROCES PŘÍPRAVY

4.1 Inspirace

4.1.1 Vzdálení příbuzní exponátů z Bestiáře

Kromě vyhledávání dostupných informací, zaobírajících se GMO technologiemi a jejich vlivem na člověka a životní prostředí, jsem se, ještě před začátkem realizace práce, snažil soustředit také na některé výtvarníky, jejichž tvorbu by mohl můj bestiář transgenních organismů připomínat. Výčet umělců, kteří se ve své tvorbě nějak intenzivněji věnovali kombinování rostlin, živočichů a propůjčovali život věcem neživým, by byl rozsáhlý. Hieronymus Bosch, Mathyas Grunevald, Guiseppe Arcimboldo, František Skála, Jan Švankmajer, Patricia Piccinini, H. R. Giger - to jsou jen některá z nejzásadnějších jmen. Rozhodl jsem se některým z nich věnovat pár následujících řádků.

4.1.1.1 Giuseppe Arcimboldo

Giuseppe Arcimboldo se do dějin světového malířství nesmazatelně zapsal jako (na svou dobu) zcela progresivní malíř rudolfínského manýrismu. Pro sbírku kuriozit Rudolfa II vytvořil G. Arcimboldo známé dílo: Sérii podobizen skládaných z různých předmětů, zeleniny ovoce, či živočichů. Manýrismus si liboval v alegoriích a tak i portréty vytvářené G. Arcimboldem většinou k alegoriím odkazovaly. Shluk věcí byl do každého obrazu vybírán tak, aby měly artefakty nějaký společný jmenovatel a aby tak byl odkaz ke konkrétní alegorii vždy dobře čitelný.

G. Arcimbolda ovšem nemohu uvést jako inspiraci, neboť jsem nad spojitostí jeho a mé práce nikdy (před ani v průběhu tvorby) vědomě neuvažoval. I když jeho tendence skládat odlišné předměty v jeden kompaktní celek a transformovat rostliny do jiných forem by se mohla

zdát pro obě práce příbuzná. Je ovšem pravdou, že jsem byl i před realizací bestiáře s jeho alegorickými obrazy dobře seznámen a tak mi mohly (skryty v mém podvědomí) možná trochu radit a našeptávat.

4.1.1.2 H. R. Giger

H. R. Giger je švýcarský výtvarník, který se dostal do širšího povědomí zejména díky výtvarné spolupráci s režisérem Ridley Scottem. Pro Scottovo stěžejní dílo, film *Alien* (1979), stvořil Giger tajemnou a nepřátelskou, člověka připomínající bytost: Vetřelce. Spojení skvělé reže, temného příběhu a vysoce kvalitní výtvarné složky přineslo filmu Oscara za vizuální efekty a Gigerovi následnou slávu a uznání široké veřejnosti. Giger byl ovšem známým umělcem ještě před spoluprací na zmíněném filmu. První výstava jeho obrazů se odehrála po ukončení studií na Zurich School of applied arts. Psal se rok 1966. Tato výstava měla vliv na vzrůstající zájem o Gigerovy obrazy a perokresby. Během několika následujících let vytvořil tento (tajemnem, erotikou a dílem Salvatora Dalího od mládí fascinovaný) výtvarník působivý a nelítostný svět, ve kterém se mísí živé s neživým. Toto ponuré prostředí opanují bytosti, jejichž živočišná, pulzující hmota je protkána technikou a elektronikou. Inspirovat se Giger nechává svými nočními můrami, ze kterých se ve své tvorbě potřebuje štětcem na plátno vyzpovídat.

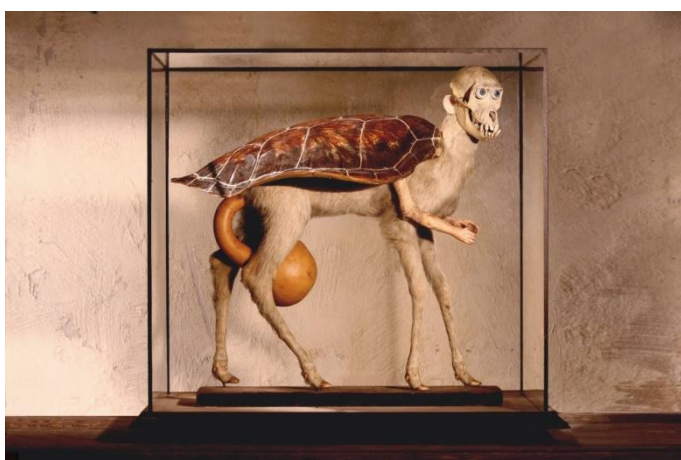
Obrázek 9: H. R. Giger, *Vetřelec*

Temná atmosféra Gigerových obrazů je strhující. Perverze, brutalita a děs, protkané jeho dílem, ve mně vždy spolehlivě vybudily napětí a strach. Jakékoli prvky spojování mechaniky a živé hmoty má dosavadní tvorba sice postrádá, ale i tak musím R. H. Gigeru označit jako autora, jehož ponurá estetika mne již v mládí velmi ovlivnila. Právě na jeho díle jsem se mohl přesvědčit, že tvorba hrůzu nahánějících soch a obrazů je smysluplná autoterapie, ze které může mít zážitek i divák a nezúčastněný pozorovatel.

4.1.1.3 Jan Švankmajer

Jan Švankmajer mne, jak svou tvorbou, tak svou sveřepou osobností, vždy fascinoval. Tento světově uznávaný animátor označuje za své klíčové inspirace dětství, sny a erotismus. Jeho dílo překypuje imaginací, je výrazově bohaté a žánrově různorodé. V jeho filmech se často prosazují prvky grotesky, nebo hororu.

Jistou inspirací pro mou práci byla fantaskní zvířata, která Jan Švankmajer vytváří z pozůstatků reálných živočichů a adjustuje je do skleněných vitrín. Celá instalace evokuje staré kabinety kuriozit, ve kterých uchovávaly šlechtické rody různé přírodní anomálie a netradiční předměty. Sám Jan Švankmajer jeden svůj kabinet kuriozit spravuje.

Obrázek 10: Jan Švankmajer, ukázka z tvorby autora

Obrázek 11: Jan Švankmajer, Přírodopis Tab. 1

Jan Švankmajer netají, že jeho velkou inspirací byl Giuseppe Arcimboldo. Tento vizionář, skládal různé předměty do podoby lidských obličejů, stejně jako Jan Švankmajer skládá různé části mrtvých živočichů do podoby živočichů nových. Ty prezentuje jako náhradu za vyhynulé druhy. Stejně jako z mnoha jiných jeho prací, je i z této cítit určitá společensko-kritická nóta. I tato poloha Jana Švankmajera je mi mimořádně sympatická a blízká. Jako jeden z mála současných umělců se (zcela otevřeně) kriticky vyjadřuje k problémům dnešní doby, kterou nazývá zpackanou civilizací v jejím konečném stádiu. Toto jeho životní přesvědčení se ovšem v jeho díle neodráží nijak křečovitě, či pateticky. Kritika nerovných společenských vztahů, intelektuální revolta vůči vřavě konzumní bezobsažnosti a vzdor puritánské asexuální pruderii křesťanských mravů z jeho filmů na diváka nekřičí, ale spíš jen a pouze tak nějak podprahově sálá. Jak Jan Švankmajer mnohokrát uvedl, skrze svou tvorbu se v první řadě osvobozuje od svých démonů.

„Autentická tvorba je z osmdesáti až devadesáti procent psychický automatismus a tak z deseti procent vědomá intervence.“⁵ V dnešní době, kdy je potřeba hlídačům správných postupů vysvětlovat téměř každý tah štětcem a sek dlátem, je nejen pro samotného autora takováto myšlenka v mnoha ohledech značně osvobozující.

Jana Švankmajera nelze napodobit ani ne tak kvůli jedinečnosti a bohatosti jeho fantazie, kterou se nechává bezmezně inspirovat, ale spíše kvůli téměř hmatatelnému intelektuálnímu přesahu, jímž je jeho dílo prodchnuto. Lze se jen dívat, vnímat a jeho tvorbou se nechávat pohlcovat a inspirovat.

⁵ KLEVISOVÁ, Naďa. Jan Švankmajer. In: *Hospodářské noviny: IHNED* [online]. 1996, 23. 10. 2009 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-38759670-jan-svankmajer>.

4.2 Transformace

Transformace rostliny v živočicha pro mne představovala velmi lákavé téma. Jak jsem již zmínil, odrazovým můstkem pro nastartování mé imaginace byla představa křížení rostlin a živočichů. Nechtěl jsem ovšem kombinovat části těl živočichů s částmi těl rostlin, tak jak to dělá třeba zmíněný Jan Švankmajer ve svých úžasných grafických listech. Chtěl jsem jen a pouze oživit rostlinu. Chtěl jsem přeměnit rostlinnou buňku v živočišnou. Chtěl jsem, aby (obrazně řečeno) rostlina začala dýchat a jejími cévami se rozproudila krev. Mým záměrem bylo pracovat s různými druhy zeleniny a hrát si se změnou jejich haptických vlastností a s vizuálním vjemem. Také jsem chtěl, aby tato transformace byla co možná nejvíce uvěřitelná. Má touha mystifikovat opět vystrčila růžky. Věděl jsem, že k vytčeným cílům se mohu přiblížit za pomoci odlévacích silikonů a hmot, používaných při tvorbě filmových efektů. Představa konečné podoby bestiáře se začala vynořovat z mlhy a nabývat jasných, čitelných kontur.

5 PROCES TVORBY

5.1 Materiály

5.1.1 Alja-safe

S odlévacími silikony a „elastickou sádroú“ Alja-safe jsem se seznámil již při vytváření „doprovodného úkolu“ k bronzové sošce na konci druhého ročníku mého magisterského studia. Zaujala mne schopnost hmoty kopírovat nejjemnější detaily. S formovací hmotou Alja-safe se mi pokaždé velice snadno pracovalo. Po smíšení s vodou došlo k úplnému ztuhnutí v průběhu necelých pěti minut. Po vytuhnutí bylo velmi lehké demontovat odlévaný předmět, bez jakéhokoli ztelnějšího poškození formy. Nekónické, dokonce velmi členité tvary bylo možno odlévat zcela jednoduše, do jediné celistvé formy. Ihned po demontování předmětu bylo možno do formy odlévat silikon, či lukopren. Jediná nevýhoda hmoty Alja-safe byla její vyšší cena. Zkoušel jsem tedy jiné hmoty, ovšem pro mou práci se ukázaly jako nevhodné. Forem bylo vytvořeno víc jak dvacet: Dvě dvoudílné sádrové. Dvě dvoudílné lukoprenové a velké (již nespočítatelné) množství větších, či menších forem z hmoty Alja-safe.

Obrázek 12: formy

5.1.2 Silikon Ecoflex

Materiálem, z kterého jsem se rozhodl vytvořit exempláře do bestiáře, se stal odlévací silikon Ecoflex. Mezi kladné vlastnosti tohoto silikonu patří jednoduchý poměr pro míšení jeho dvou složek, vysoká míra elasticity po ztuhnutí, translucenčnost (díky které se dá hrát s barevností a její intenzitou) a také pomalejší fáze tuhnutí, kdy je možno v každé fázi tuhnutí silikon rozdílně zpracovávat. Nevýhodou tohoto materiálu je až příliš dlouhá doba tuhnutí. Dveře k experimentování a poznávání možností práce s hmotou byly otevřené. Současně s nimi se vynořil i příslib zajímavých zážitků při procesu tvorby a možnost objevování nových možností doposud neznámého materiálu.

Začal jsem tedy tvořit. Po pár měsících se ale projevila úskalí tohoto materiálu, spočívající v příliš vysoké ceně. Ztráty, zaviněné experimentováním, nepozorností anebo chybně zhotovenou formou, které projekt prodražovaly, mne nakonec donutily poohlédnout se po levnějším materiálu s podobnými vlastnostmi.

5.1.3 Transparentní lukopren

Alternativu k odlévacímu silikonu jsem nakonec našel v transparentním lukoprenu. Oproti silikonu Ecoflex byl výhodnější jak cenově, tak regulovatelnou dobou tuhnutí. Nevýhoda spočívala ve ztrátě elastických vlastností. S možností regulovat tuhnutí se zrychlil do té doby velmi zdoluhavý proces odlévání a dekorování. Po zjištění, že oba materiály lze kombinovat, jsem na objemnější těla exemplářů začal užívat levnější lukopren, chapadla a končetiny, kde bylo zapotřebí zachovat ohebnost, jsem vytvářel z Ecoflexu. Probarvování odlitků jsem prováděl nanášením jemně zbarvených, tenoučkých průsvitných vrstev odlévacího silikonu.

5.1.4 Doplnky

V procesu tvorby jsem se rozhodl povrch jednoho z odlitků pokrýt chlupy. Ty jsem vytvořil ze zakoupených (umělých) vlasových přičesků.

Jeden exemplář z bestiáře je také doplněn imitací lidského oka. Jde o skleněnou oční protézu. Pocházím ze sklářského regionu, a tak pro mne nebyl problém sehnat vadné kusy, které byly jako odpadní materiál určené k likvidaci.

Ústní otvor u jedné z „příšer“ je doplněn zuby. Ty jsem zhotovil z vypilovaných měděných drátů, obarvených bílým autolakem. Po jeho zaschnutí jsem je potřel slabou vrstvou epoxidové pryskyřice, dodávající zubům nažloutlý lesk skloviny.

5.1.5 Skleněné dózy

Původním záměrem bylo umístit exponáty do technického skla. To je ovšem velmi drahé a ve velikostech, které jsem potřeboval jen velmi těžce dostupné. Za nádoby na exempláře mi tedy posloužily skleněné válce se dnem. Některé jsem zakoupil s víkem, jiným bylo nutno víko zhotovit z transparentního plexiskla.

5.1.6 Roztok

Mou prvotní ideu nádob naplněných roztokem formaldehydu jsem po zvážení opustil. Další varianta byla naložit exempláře do lihu. Sehnat potřebné množství lihu bylo mimo mé finanční schopnosti. Hlavním záměrem bylo imitovat kapalinu, do které jsou živočichové nakládáni. Jako nejméně problematická varianta se nakonec ukázala možnost naložit exempláře do převařené vody obarvené prostředkem na mytí nádobí. V této variantě jsem bestiář zrealizoval.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Veškerá technologická specifika jsem, myslím, dostatečně popsal v předešlé kapitole. Jednou z nových a zajímavých zkušeností, kterou jsem zatím ještě nezmínil, bylo natáčení a střih doprovodného krátkého filmu. Při jeho natáčení jsem potřeboval některé části exemplářů rozpohybovat. Problém jsem nakonec vyřešil za pomoci drátků (vždy umístěných mimo záběr), které jsem zapíchal do měkké hmoty natáčených objektů.

Film jsem poté stříhal v programu Sony Vegas 10, ve kterém jsem dříve nikdy nepracoval, což pro mne znamenalo novou a obohacující zkušenost.

7 POPIS DÍLA

Bestiář transgenních organismů se skládá z osmi exemplářů. Ty jsou zhotoveny z kombinací odličků: mrkví, celerů, kukuřiček, červeného zelí, čínského zelí, zázvoru, papriky, kapusty a lilku. Tyto (neznámé živočichy připomínající) kombinace pospojovaných odličků jsou umístěny do nádob, které navozují dojem technického skla a zality roztokem. Nádoby jsou opatřeny víkem a štítkem s informacemi o jednotlivých exemplářích. Nádoby jsou nainstalovány v bílých skladištních regálech. Nad vybranými nádobami jsou světelné zdroje. Instalace je prezentována jako odtajněná část archivu nejmenované biotechnologické společnosti.

Práce je doplněna „doprovodným úkolem“ - z části animovaným krátkým filmem.

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Pro samotný obor Design kovu a šperku může být přínosné použití v oboru nezvyklých materiálů. I když se konečná podoba mé práce vyvázala z mantinelů oboru, její vývoj sledovali někteří studenti ateliéru a skrz proces jejího vzniku se (společně se mnou) seznámili s „elastickou sádkou“ Alja safe a v oboru doposud ne příliš používanými odlévacími silikony, které mají na rozdíl od mnohem běžnějšího lukoprenu trochu odlišné vlastnosti a možnosti použití. Pokud má tato práce pro studovaný obor (a zejména náš ateliér) nějaký přínos, dalo by se za něj považovat právě seznámení šperkařského kolektivu s vlastnostmi a možnostmi použití těchto zajímavých materiálů.

Možný společenský přínos práce je popsán v následující kapitole.

9 SILNÉ STRÁNKY

O umění jsem uvažoval vždy jako o službě společnosti. Pokud bych se měl s tímto kritériem kriticky obrátit na můj projekt, spatřil bych zde několik provázaností. Upozornit a vzbudit zájem o daný problém, či vytrhnout diváka z letargie a vybudit v něm kritické myšlení, to je společensky prospěšný potenciál, který u Bestiáře Transgenních organismů díky vyrovnanému skloubení estetické a etické roviny cítím a chápu jako jednu ze silných stránek projektu. (I když samozřejmě limitovanou jeho možnostmi.)

Jak jsem již zmínil v úvodu kapitoly *Téma a důvod jeho volby*, potřeba vyjadřovat se k určitým aktuálním problémům dneška ve mně rostla již velmi dlouhou dobu. Odvahu uchopit takové téma, které bude obsahovat vedle estetické i rovinu etickou, jsem (pokud nepočítám mimoškolní práce) našel až teprve v posledním ročníku studia, při realizaci Bestiáře transgenních organismů. To on mi pomohl pootevřít dveře k angažovanějšímu způsobu výtvarného vyjadřování a tak tedy i „vykřičet“ zadržovanou frustraci a vztek. Z osobního hlediska to chápu jako pro mne přínosnou a tak tedy i silnou stránku díla.

10 SLABÉ STRÁNKY

Určité sebereflexe jsem schopný a některá slabší místa projektu i cítím. Tomu, abych je zde začal pojmenovávat, mi však brání pocit „sebeudavače“, který bych při tom pociťoval. Slabé stránky mé práce z výše zmíněných důvodů tedy prozatím popsat nedokážu/nechci a budu se spíše těšit na mnohem smysluplnější kritiku stran posudků oponenta a vedoucího práce, kteří na rozdíl ode mne disponují potřebným odstupem a nestranným nadhledem.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

1. *Malířské umění od A do Z: Dějiny malířského umění od počátků civilizace*. 2. vyd. Čestlice: Rebo productions, 2006. ISBN 80-7234-643-1.
2. KRAUSOVÁ, Anna - Carola. *Dějiny malířství: Od renesance po současnost*. Praha: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-056-3.
3. RILEY, Noël, ed. *Dějiny užitého umění: vývoj užitého umění a stylistických prvků od renesance do postmoderní doby*. Praha: Slovart, 2004. 544 s. ISBN 80-7209-549-8.

b) Internetové zdroje

1. Geneticky modifikovaný organismus. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/GMO>
2. UHNÁK, Tomáš. Gastronomie krize: To je vražda, napsala. In: *A2larm: online komentářový deník kulturního čtrnáctideníku A2* [online]. Praha, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://a2larm.cz/2014/02/gastronomie-krize-to-je-vrazda-napsala/>
3. Nová studie ukazuje, že GMO plodiny nemají vyšší výnos – právě naopak. In: *Bio-info: Informační portál pro ty, kteří žijí bio* [online]. 2008 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/zpravy/nova-studie-ukazuje-ze-gmo-plodiny-nemaji-vyssi-vynos-prave>

4. SALAVA, Jaroslav. Postřehy z prvních sedmnácti let pěstování transgenních plodin. In: *Gate2Biotech: Vše o českých biotechnologiích na jednom místě* [online]. 2006 [cit. 2014-04-15].

Dostupné z: <http://www.gate2biotech.cz/postrehy-z-prvnich-sedmnacti-let-pestovani-transgennich-plodin/>

5. HRDINKA, Čestmír. Sebevražda každou půlhodinu - na vině GMO. In: *Greenpeace: Greenpeace Česká republika* [online]. 2011 [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: www.greenpeace.org/czech/cz/blogy/Dalsi-temata/sebevraza-kadou-plhodinu-na-vin-gmo/blog/39505/

6. ŠARMÍR, Igor. Nová štúdia hovorí - Krmivá s GMO poškodzujú zdravie prasiat. In: *Czech free press: České nezávislé zpravodajství* [online]. Praha: Easy Software s.r.o. [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/zdravi/nova-studia-hovori-krmiva-s-gmo-poskodzuju-zdravie-prasiat.html>

7. Šokující zjištění: krysám krmným geneticky upravenou kukuřicí vyrostly obrovské nádory. In: *Bio-info: Informační portál pro ty, kteří žijí bio* [online]. 2008 [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/zpravy/sokujici-zjisteni-krysam-krmnym-geneticky-upravenou?highlightWords=gmo>

8. DROBNÍK, Jaroslav. Nezvyklé bílkoviny a alergie. In: *Gate2Biotech: Vše o českých biotechnologiích na jednom místě* [online]. 2006 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.gate2biotech.cz/nezvykle-bilkoviny-a-alergie/>

9. ULČÁK, Zbyněk. Bojíte se geneticky modifikovaných organismů? Já ne!. In: *Věda.muni.cz: téma* [online]. 2005 [cit. 2014-04-15].

Dostupné z: <http://www.veda.muni.cz/tema/1847#.U0zyefnJ6Sp>

10. KLEVISOVÁ, Naďa. Jan Švankmajer. In: *Hospodářské noviny: IHNE*D [online]. 1996, 23. 10. 2009 [cit. 2014-04-15].

Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-38759670-jan-svankmajer>.

11. *Biotrin* [online]. 2013 [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: <http://www.biotrin.cz/>

12. Gate2biotech: vše o českých biotechnologiích na jednom místě. *Gate2biotech* [online]. 2006 [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: <http://www.gate2biotech.cz/>

12 RESUMÉ

The Bestiary of Transgenic Organisms is an installation reflecting the author's negative perception of the current trend in modern agriculture - genetically modified organisms (GMO).

The theoretical part of this thesis describes the negative aspects of this agricultural technology and real threats associated with it. Furthermore, it tries to outline particular principles of the author's work (previous and current) and the author's attitude to works of art and artists dealing with negative emotions and human fear.

The practical part consists of eight exhibits of the Bestiary of Transgenic Organisms. Each of these exhibits is a combination of various vegetables castings, made of silicon rubber and colorized transparent silicone putty Lukopren. The exhibits are placed in eight solution containing vessels (labelled with names and other information), which are installed in white warehouse shelves. The work is presented as a declassified archive of a biotechnological company and is an artistic visualization of the threats which the author associates with GMO technology. As an accompanying assignment, the author has made a short (partly animated) film.

13 SEZNAM PŘÍLOH

Obsah příloh

Příloha 1: Seznam a zdroje obrázků v textu

Příloha 2: Plakát – Bestiář transgenních organismů

Příloha 3: Fotodokumentace práce

Příloha 4: Fotodokumentace instalace

Příloha 5: doprovodný text k instalaci

Příloha 6: Film - DVD

Příloha 1:

Seznam obrázků

Obrázek 1: Otto Dix, Drážďanský triptych	3
Obrázek 2: Grosaurus, popiska	3
Obrázek 3: Grosaurus.....	3
Obrázek 4: Konec světa.....	4
Obrázek 5: Grosanchámonův prsten	4
Obrázek 6: Drákula	4
Obrázek 7: Drak.....	4
Obrázek 8: Kořínky (prvotní směřování práce)	7
Obrázek 9: H. R. Giger, Vetřelec	19
Obrázek 10: Jan Švankmajer, ukázka z tvorby autora.....	20
Obrázek 11: Jan Švankmajer, Přírodopis Tab. 1	20
Obrázek 12: formy.....	23

Zdroje obrázků

- Obrázek 1: <http://www.drazdany.info/otto-dix> (21. 4. 2014)
- Obrázek 2: foto vlastní
- Obrázek 3: foto vlastní
- Obrázek 4: foto Veronika Gocová
- Obrázek 5: foto Veronika Gocová
- Obrázek 6: foto vlastní
- Obrázek 7: foto Veronika Gocová
- Obrázek 8: foto vlastní
- Obrázek 9: <http://disinfo.com/2009/11/h-r-giger-father-of-the-alien/>
(21. 4. 2014)
- Obrázek 10: <http://www.afuk.cz/jan-svankmajer-v-olomouci-dialog-s-dilem-vede-divak/> (21. 4. 2014)
- Obrázek 11: http://www.galerieart.cz/svankmajer_prodej.htm
(21. 4. 2014)
- Obrázek 12: foto vlastní

Příloha 2:

Plakát – Bestiář transgenních organismů

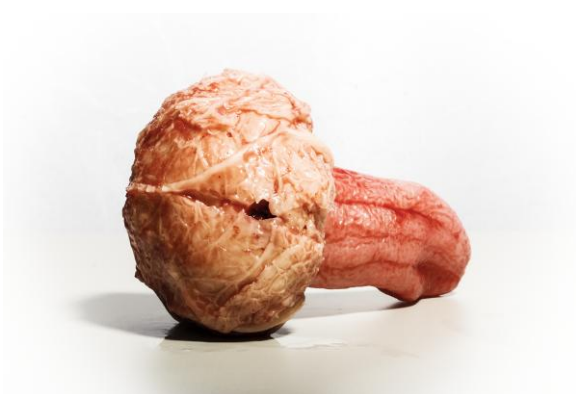

Fotodokumentace práce

Příloha 3:

Name of sample: GM WHITE PEPP

Příloha 4:
Fotodokumentace instalace

Příloha 5:

Doprovodný text k instalaci

19. 05. 2012 vnikl ve státě Missouri ve městě St. Louis speciální vyšetřovací tým do komplexu výzkumných laboratoří nejmenované biotechnologické společnosti. Díky přísnému utajení akce se podařilo zabavit rozsáhlý archiv obsahující velké množství nezdařených genetických experimentů. Dříve, než se stačil případ medializovat, byl zastaven a policie města St. Louis na něj uvalila informační embargo. Zadržené exempláře byly odvezeny. Do dnešních dní nebylo vyšetřování obnoveno.

Některé patologické projevy vnášení genů pocházejících ze živočichů do genomů rostlin se ovšem podařilo krátce před převozem jednomu zaměstnanci archivu zdokumentovat.

Zde je zveřejněno několik reprodukcí.